

УДК 378.147.15

UDC 378.147.15

DOI: [10.31475/ped.dys.2022.32.07](https://doi.org/10.31475/ped.dys.2022.32.07)

НАТАЛІЯ БХІНДЕР,

*доктор педагогічних наук, доцент
(Україна, Одеса, Військова академія (м. Одеса),
вул. Фонтанська дорога, 10)*

NATALIYA BHINDER,

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor
(Ukraine, Odesa, Odesa Military Academy,
Fontanska Doroha St., 10)*

ORCID: [0000-0002-3047-3015](https://orcid.org/0000-0002-3047-3015)

**Принципи формування іншомовної комунікативної компетентності
майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння**

**Principles of Formation of Foreign Language Communicative Competence
among Future Officers of Rocket and Artillery Armament**

Метою дослідження є окреслити принципи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ракетно-артилерійського озброєння та класифікувати їх на основі типових ознак. У процесі дослідження з'ясовано, що принципи навчання означає певні рекомендації, що здійснюють регуляцію педагогічною діяльністю викладача та освітнім процесом, з урахуванням особливостей професійної підготовки майбутніх військових фахівців. Доведено, що процес формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння відбувається з урахуванням певних основоположних принципів, що визначають зміст, організаційні форми та методи освітнього процесу. Здійснено класифікацію принципів та виділено три групи – загально дидактичні, мовно-професійні та принципи методичного спрямування. З'ясовано їх взаємозв'язок та вплив на підвищення рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності. Детально пояснено шляхи реалізації цих принципів. Доведено необхідність поєднання загально дидактичних, мовно-професійних та принципів методичного спрямування у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ракетно-артилерійського озброєння.

Ключові слова: офіцери ракетно-артилерійського озброєння, вищий військовий навчальний заклад, іншомовна комунікативна компетентність, загально дидактичні принципи, мовно-професійні принципи, принципи методичного спрямування

The aim of the article is to outline the principles of formation of foreign language competence among future officers of rocket and artillery armament and to classify them on the basis of their typical features. While studying the problem, we have analyzed the process of formation of foreign language competence among future officers of rocket and artillery armament in scientific pedagogical and psychological literature. Also, we have defined the notion of the learning principle and explained the importance of appropriate selection of learning principles while organizing the educational process at the higher military educational establishment. We have found that learning principles means certain recommendations regulating pedagogic activity of instructor at the higher military educational establishment and the whole educational process considering peculiarities of professional training of future military specialists. We have proved that the process of formation of foreign language competence among future officers of rocket and artillery armament occurs according to basic principles that determine its content, organizational forms and teaching methods. Besides, we have classified the principles of formation of foreign language competence among future officers of rocket and artillery armament and we have found that there three groups of these principles – general didactical principles, linguistic and professional principles and methodical principles. We have explained their interrelation and influence upon the enhancement of levels of formation of foreign language competence among future officers of rocket and artillery armament. Also, we have outlined the ways of realization of these principles in the process of language training at the higher military educational establishment.

Keywords: officers of rocket and artillery armament, higher military educational establishment, foreign language communicative competence, general didactical principles, linguistic and professional principles and methodical principles

Вступ / Introduction. В умовах протистояння збройній агресії Російської Федерації, зокрема після початку активної фази повномасштабного російського вторгнення в Україну, значно розширилося військове співробітництво України з іншими країнами. Це насамперед стосується країн-членів НАТО та ЄС. Участь військовослужбовців України в операціях з підтримання миру та безпеки, переорієнтація підготовки військ за стандартами НАТО, розширення міжнародних контактів, використання різних видів озброєння та транспортних засобів, які постачають країни-партнери, вимагають від особового складу Збройних Сил (ЗС) України, у тому числі офіцерів ракетно-артилерійського озброєння, володіти іноземними мовами на належному рівні для виконання своїх службових обов'язків (Основні засади мовної підготовки особового складу в системі Міністерства оборони України, 2019). Тому у системі фахової підготовки військових фахівців важливе значення приділяється вивченню курсантами вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) англійської мови, яка на сьогодні є домінуючою мовою міжнародного спілкування.

Відповідно до «Основних засад мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України» (Основні засади мовної підготовки особового складу в системі Міністерства оборони України, 2019) володіння іноземною мовою є важливим фактором реформування та розвитку ЗС України, впровадження євроатлантичних стандартів та досягнення взаємосумісності зі збройними силами країн-членів і партнерів Північноатлантичного альянсу, участі у багатонаціональних операціях, навчаннях, інших заходах міжнародного оборонного співробітництва.

Для досягнення відповідності євроатлантичним стандартам та вимогам до вивчення іноземних мов у системі Міністерства оборони України, а також для формування високого рівня іншомовної комунікативної компетентності офіцерів ЗС України, у системі Міністерства оборони України організована та здійснюється мовна підготовка особового складу.

Мета та завдання / Aim and Tasks. Метою статті є окреслити принципи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ракетно-артилерійського озброєння та класифікувати їх на основі типових ознак.

Основні завдання:

- вивчити стан дослідженості проблеми;
- дати визначення поняттю принцип навчання та обґрунтувати важливість вибору ефективних принципів у процесі навчання іноземних мов у ВВНЗ;
- класифікувати принципи навчання у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ракетно-артилерійського озброєння;
- з'ясувати їх взаємозв'язок та вплив на підвищення рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ракетно-артилерійського озброєння.

Методи / Methods. Для досягнення мети статті ми використали теоретичні методи дослідження (аналіз, систематизація й узагальнення наукових джерел на теоретичному та методичному рівні проблеми дослідження, синтез інформації, інтерпретація та уточнення понять, класифікація та порівняння) та методи практичної педагогічної діяльності.

Результати / Results. Значна кількість наукових праць вітчизняних (Л. Захарова, Д. Каменцев, І. Ковальчук, Л. Маслак, Л. Нанівська, Н. Нечипорук, С. Пасічник, Ю. Пашук, Т. Сергієнко, Ю. Супрунчук, С. Тарасенко, П. Черник, О. Щерба, В. Желіско) та зарубіжних (К. Мюллер, Д. Вальдвогель, С. Пеарт, Е. Мустафа, М. Лікай, Е. Солак, Т. Стівіцек, М. Левінска) дослідників присвячена формуванню іншомовної комунікативної компетентності майбутніх військових фахівців.

Так, аналізуючи проблеми навчання англійської мови курсантів ВВНЗ, окремі дослідники стверджують, що мовна підготовка майбутніх офіцерів під час здобуття військової освіти у ВВНЗ передбачає реалізацію комплексу узгоджених між собою планувальних, організаційних, навчально-методичних і наукових заходів, спрямованих на опанування курсантами відповідного цільового рівня володіння іноземними мовами для забезпечення їх ефективного спілкування у військово-професійній сфері (Пашук Ю., Каменцев Д., Пасічник С., & Сергієнко Т., 2020).

Експерти (Коваль М., & Коваль І., 2018) дають визначення загальнодидактичних принципів формування професійної компетентності майбутніх фахівців сектору безпеки. Принцип навчання – це положення, що регулює процес навчання, нормативні вимоги до його організації та проведення. Принципи навчання можуть бути у формі вказівок, правил і норм і впливають з особливостей освітнього процесу. Л. Гребенюк (2019) аналізує педагогічні принципи формування готовності майбутніх офіцерів ЗС України до професійної взаємодії. На думку дослідниці, принцип навчання є основою для формулювання правил навчання, які конкретизують його, підпорядковуються йому і сприяють його реалізації. Ці правила функціонують як практичні вказівки, якими користуються в конкретній навчальній ситуації. Таким чином, в межах нашого дослідження принципи навчання розглядаються в сучасній лінгводидактиці як певні рекомендації, що здійснюють регуляцію

педагогічною діяльністю викладача ВВНЗ та освітнім процесом, з урахуванням особливостей професійної підготовки майбутніх військових фахівців.

Незважаючи на спільну позицію щодо визначення категорії «принцип навчання» та позиції щодо взаємозв'язку і взаємодії всіх принципів навчання у сучасній методиці навчання іноземної мови, вчені не дійшли єдиної згоди щодо класифікації принципів. Так, у науково-педагогічній літературі, що стосується мовної підготовки майбутніх офіцерів (Гребенюк Л., 2019; Коваль М., & Коваль І., 2018; Нанівська Л., 2020), виділяють когнітивні, лінгвістичні, дидактичні, методичні, загальнонаукові, специфічні, педагогічні, психологічні принципи.

Проаналізуємо основні дослідження, які присвячені формуванню іншомовної комунікативної компетентності офіцерів ЗС України. Наприклад, І. Ковальчук детально досліджувала особливості формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін у ВВНЗ та здійснила спробу побудови моделі на основі гуманістичного, особистісно-орієнтованого, комунікативно-діяльнісного, культурологічного та професійно-орієнтованого підходів з використанням педагогічних та спеціально-методичних принципів (Ковальчук І., 2017).

Окремі дослідження (Маслак Л., 2010) присвячені особливостям методики поетапного формування професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів та вибору адекватних цілей, принципів, методів, прийомів для організації мовної підготовки у ВВНЗ. Так, у процесі навчання майбутніх офіцерів радіоінженерних спеціальностей було виділено дві групи принципів – загально дидактичні та специфічні: спрямованості навчання на реалізацію мети, науковості, зв'язку теорії з практикою, доступності та міцності, систематичності і послідовності, інтенсивності, професійної спрямованості, еврилогізації, варіативності та ресурсності.

Водночас окреслено загальнонаукові та специфічні принципи формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів інженерних військ (Нанівська Л., 2020). До загально наукових принципів віднесено принцип об'єктивності, принцип детермінізму, принцип діалектичної логіки, принцип істинності, принцип діяльності, принцип конкретності та принцип науковості. Загальнонаукові принципи доповнили специфічними принципами, а саме: принцип інтегративності, принцип професійної мобільності, принцип мотивації, принцип самоорганізації, принцип раціонального поєднання колективних та індивідуальних форм і способів навчальної роботи, принцип практичної та прикладної спрямованості навчання.

Таким чином, аналіз наукових джерел дає нам можливість стверджувати, що процес формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння відбувається з урахуванням певних основоположних принципів, що визначають зміст, організаційні форми та методи освітнього процесу у ВВНЗ. Враховуючи специфіку навчання курсантів факультету підготовки спеціалістів ракетно-артилерійського озброєння, окреслимо принципи формування їх іншомовної комунікативної компетентності.

Обговорення / Discussion. Опитування науково-педагогічних працівників кафедри іноземних мов Військової академії (м. Одеса), спостереження за освітнім процесом на факультеті підготовки спеціалістів ракетно-артилерійського озброєння та аналіз педагогічної, психологічної та методичної літератури (Гребенюк Л., 2019; Захарова Л., & Черник П., 2012; Коваль М., & Коваль І., 2018; Ковальчук І., 2017; Маслак Л., 2010; Нечипорук Н., & Супрунчук Ю., 2017; Щерба О., & Желіско В., 2013; Lewińska M., 2015; Likaj M., 2013; Stovicek T., 2022; Waldvogel D., & Peart S., 2017) дають підстави стверджувати, що принципи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння можна поділити на три групи: загально дидактичні принципи, мовно-професійні принципи та принципи методичного спрямування. Проаналізуємо їх детальніше.

Серед загально дидактичних принципів виділимо принципи науковості, системності, систематичності й послідовності, фундаментальності, міцності знань, наочності, доступності, активності, усвідомленого навчання, створення позитивного ставлення та мотивації до навчання та професійної діяльності, урахування індивідуальних особливостей курсантів, забезпечення єдності в науковій та освітній діяльності курсантів, розвитку логічного й критичного мислення курсантів, спрямованості на постійне самовдосконалення, комплексного розвитку особистості, принцип наступності і перспективності, принцип багатосторонньої комунікації, принцип установки на неперервну освіту.

У ході дослідження з'ясовано шляхи реалізації загально дидактичних принципів формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння (табл. 1).

Шляхи реалізації загально дидактичних принципів

Принцип навчання (назва)	Шляхи реалізації принципу навчання
Принцип науковості	Включення в процес навчання науково перевірених знань, наукове обґрунтування положень, законів термінів
Принцип системності	Чітка структурна організація навчального матеріалу, раціональний поділу його на смислові блоки, послідовність викладу матеріалу, організація логічного переходу від засвоєння попереднього матеріалу до нової теми
Принцип систематичності й послідовності	Визначення внутрішньої логіки навчального матеріалу та пізнавальними можливостями курсантів, усвідомлення набутих знань та навичок як цілісної системи
Принцип фундаментальності	Орієнтація на одержання необхідних фундаментальних базових знань, формування їх в єдину світоглядну наукову систему
Принцип міцності знань	Свідоме, ґрунтовне засвоєння навчального матеріалу, вільне його відтворення та подальше застосування в майбутній професійній діяльності
Принцип наочності	Використання зорових та звукових сприймань, а саме відео- та аудіоматеріалів
Принцип доступності	Врахування особливостей розвитку курсантів, аналіз навчального матеріалу з точки зору їх можливостей і організація навчання за правилами наростаючої складності
Принцип активності	Організація активної ролі здобувача освіти
Принцип усвідомленого навчання	Визнання провідної ролі мислення в процесі навчання, орієнтація та бажане засвоєння навчального матеріалу та усвідомлення ролі іноземної мови для майбутньої професійної діяльності
Принцип створення позитивного ставлення та мотивації до навчання та професійної діяльності	Формування навчально-пізнавального інтересу до мовної підготовки, створення бажання до успішного розв'язання необхідних професійних задач засобами іноземної мови
Принцип урахування індивідуальних особливостей курсантів	<i>Врахування вікових, гендерних та індивідуальних особливостей курсантів</i> при організації мовної підготовки
Принцип забезпечення єдності в науковій та освітній діяльності курсантів	Орієнтація на якісний відбір навчального матеріалу, поєднання навчально-наукової та практичної діяльності
Принцип розвитку логічного й критичного мислення курсантів	Відбір навчальних актуальних та автентичних навчальних матеріалів для розвитку логічного та критичного мислення, формування інформаційної грамотності та медіакомпетентності
Принцип спрямованості на постійне самовдосконалення, комплексного розвитку особистості	Формування особистості майбутнього офіцера, здатного займатися постійним самовдосконаленням, бажання до професійного, психологічного, методичного комплексного розвитку майбутнього командира
Принцип наступності і перспективності	Вивчення систематичного курсу іноземної мови відбувається на основі набутих знань на попередніх курсах та за умови забігання наперед з метою підготовки курсантів до сприймання нового матеріалу
Принцип багатосторонньої комунікації	Курсанти і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами освітнього процесу
Принцип установки на неперервну освіту	Переконавання курсантів у необхідності навчання протягом усього життя, вивчення нових лексико-граматичних одиниць після закінчення ВВНЗ, опанування нової термінологічної бази, що стосується зразків нового озброєння чи техніки

До мовно-професійних принципів віднесемо принцип мотиваційного забезпечення, принцип принцип особистісно орієнтованого навчання, формування соціокультурних цінностей, принцип

індивідуалізації, принцип співробітництва між суб'єктами навчання, принцип відкритості до інноваційних процесів, принцип інтеграції та міждисциплінарних зв'язків, принцип зв'язку теорії з практикою, принцип урахування життєвої та професійної перспективи, принцип професійної спрямованості іншомовного спілкування, принцип досягнення мети, принцип проблемності побудови освітнього процесу, принцип автономії, принцип змішаного навчання, принцип особистої відповідальності учасників освітнього процесу за свою діяльність, принцип діагностики та зворотного зв'язку навчання, принцип актуалізації результатів навчання, принцип функціональності, принцип ситуативності, принцип моделювання майбутньої професійної діяльності, принцип усвідомлення потреби опанування іноземною мовою професійного спрямування на високому рівні, термінологічний принцип, орієнтований на засвоєння термінологічної бази іноземною мовою.

Шляхи реалізації мовно-професійних принципів формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння відображено у табл. 2.

Таблиця 2

Шляхи реалізації мовно-професійних принципів

Принцип навчання (назва)	Шляхи реалізації принципу навчання
Принцип мотиваційного забезпечення	Активізація спонукальних сил курсантів до вивчення іноземної мови та створення сприятливого психологічного клімату на занятті
Принцип особистісно орієнтованого навчання	Розкриття індивідуальних пізнавальних можливостей кожного курсанта, розвиток його індивідуальних пізнавальних здібностей, допомога йому для самоактуалізації та самореалізації
Принцип формування соціокультурних цінностей	Цілеспрямоване формування ціннісної свідомості курсантів, закріплення в них системи соціально значущих знань, ціннісних переконань, розвиток вольової та емоційно-чуттєвої сфер, сприяння набуття досвіду практичної поведінки, здійснення вчинків
Принцип індивідуалізації навчання	Побудова системи відносин курсанта та викладача, за умови якої враховуються та розвиваються індивідуальні особливості кожного курсанта
Принцип співробітництва між суб'єктами навчання	Створення позитивного навчально середовища для реалізації ефективної комунікації іноземної мови між суб'єктами навчання
Принцип відкритості до інноваційних процесів	Сприяння імплементації інноваційних методів, технологій, прийомів для підвищення ефективності освітнього процесу
Принцип інтеграції та міждисциплінарних зв'язків	Об'єднання знань з різних дисциплін у цілісну систему через методично обґрунтоване використання, охоплення всіх аспектів дисципліни «Іноземна мова» з урахуванням професійної діяльності
Принцип зв'язку теорії з практикою	Під час вибору змісту навчання враховувати тематичні теоретичні положення дисципліни, нагромадженні на практичні аспекти професійної діяльності
Принцип урахування життєвої та професійної перспективи	Підвищувати престиж військової служби, мотивувати до здійснення професійної діяльності
Принцип професійної спрямованості іншомовного спілкування	Орієнтація на виконання професійних завдань засобами іноземної мови
Принцип досягнення мети	Вимога досягнення педагогічної інтенції освітнього процесу – формування іншомовної комунікативної компетентності
Принцип проблемності побудови освітнього процесу	розвиток творчого мислення та творчого підходу до навчальної діяльності, врахування мотивів інтелектуального спонукання, перетворення курсанта на дослідника та творця.
Принцип автономії	Поєднання педагогічного управління та самостійної учбової діяльності курсантів, орієнтація на готовність до подальшого професійного та особистісного розвитку.
Принцип змішаного	Поєднання онлайн та оффлайн технологій навчання.

навчання	
Принцип особистої відповідальності	Культивування ідеї про особисту відповідальність учасників освітнього процесу за результати своєї діяльності
Принцип діагностики та зворотного зв'язку навчання	Здійснення вхідного, поточного та підсумкового контролю та адаптація навчального матеріалу до результатів тестування
Принцип актуалізації результатів навчання	Орієнтація на швидке застосування на практиці набутих курсантом знань, умінь, навичок, якостей
Принцип функціональності	Визначає залежність відбору <i>навчального</i> змісту з іноземної мови від завдань мовного і мовленнєвого розвитку курсантів
Принцип ситуативності	Здійснення навчання говорінню на основі і за допомогою професійних проблемних ситуацій (кейсів)
Принцип моделювання майбутньої професійної діяльності	Впровадження на занятті з іноземної мови ситуацій, що базуються на реальних професійних ситуаціях
Принцип усвідомлення потреби опанування іноземною мовою професійного спрямування	Пояснення курсантам необхідності опанування іноземною мовою професійного спрямування на високому рівні для виконання професійних завдань
Термінологічний принцип	Орієнтація на засвоєння термінологічної бази іноземною мовою для здійснення професійних завдань

З огляду на особливості процесу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння вважаємо за необхідне виділити третю групу принципів – методичних.

Принципи методичного спрямування – основні правила, які окреслюють функціонально-організаційні особливості мовної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння. Принципи методичного спрямування спираються на загально дидактичні принципи та мовно-професійні принципи, створюючи комплекс взаємозалежних та взаємопідтримуючих принципів, доповнюючи один одного. До цієї групи відносимо принцип комунікативної спрямованості навчання, принцип зв'язку мови і культури, принцип інтеграції видів мовленнєвої діяльності, принцип інтерактивної діяльності, принцип домінувальної ролі вправ, принцип автентичності, принцип новизни в навчанні, принцип використання професійних проблемних ситуацій, принцип свідомого вивчення мови, принцип подолання комунікативних бар'єрів, принцип створення позитивної міжособистісної комунікативної взаємодії, принцип інтенсивності, принцип поєднання індивідуальних та групових форм роботи, принцип врахування мовленнєвого досвіду курсантів, принцип комунікативної релевантності, принцип превентивності, що означає перехід від корекції помилок до їх профілактики, принцип компенсаторної стратегії. З огляду на рівень підготовки здобувачів освіти пропонуємо використати принцип врахування ролі рідної мови на початковому етапі навчання, а в подальшому поступово перейти до принципу імєрсії або ж занурення в іншомовне середовище.

Використання цілої низки принципів методичного спрямування формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння потребує від викладача ВВНЗ глибокої осмислення концепції мовної підготовки курсантів, визначення ролі іноземної мови у процесі професійної підготовки, орієнтації на постійний пошук удосконалення змісту і форм навчання іноземної мови. У табл. 3 представлено шляхи реалізації принципів методичного спрямування.

Таблиця 3

Шляхи реалізації принципів методичного спрямування

Принцип навчання (назва)	Шляхи реалізації принципу навчання
Принцип комунікативної спрямованості навчання	Організація такого навчального процесу, який моделює процес повсякденного та професійного спілкування
Принцип зв'язку мови і культури	Використання навчальних матеріалів у зв'язку з загальною культурою людини
Принцип інтеграції видів мовленнєвої	Поєднання на занятті чотирьох видів мовленнєвої – говоріння, письмо, читання та аудіювання

діяльності	
Принцип інтерактивної діяльності	Використання інтерактивних методів навчання, під час яких курсанти перестають грати пасивну роль, а активно залучаються до навчального процесу
Принцип домінувальної ролі вправ	Вправляння лексико-граматичної компетентності здійснювати за допомогою вправ
Принцип автентичності	Використання оригінальних автентичних матеріалів англійською мовою
Принцип новизни в навчанні	Враховувати актуальність навчальних матеріалів, використовувати доцільні тексти про сучасні події
Принцип використання професійних проблемних ситуацій	Розробка та використання вправ на основі професійних проблемних ситуацій
Принцип свідомого вивчення мови	Заохочення до усвідомлення важливості вивчення іноземної мови для офіцера ракетно-артилерійського озброєння, демонстрація новітніх зарубіжних зразків озброєння та техніки
Принцип подолання комунікативних бар'єрів	Використання вправ та видів діяльності для подолання мовленнєвих, психологічних, технічних та організаційних бар'єрів іншомовного спілкування
Принцип створення позитивної міжособистісної комунікативної взаємодії	Створення позитивної міжособистісної комунікативної взаємодії для здійснення ефективної комунікації між учасниками освітнього процесу
Принцип інтенсивності	Концентрована організація процесу вивчення іноземної мови, занурення в іншомовне середовище, перетворення комунікативної мети на реальне спілкування за рахунок швидкого темпу викладання
Принцип поєднання індивідуальних та групових форм роботи	Поєднання вправ з індивідуальними та груповими формами роботи
Принцип врахування мовленнєвого досвіду курсантів	Під час розробки навчального матеріалу враховувати наявний мовленнєвий досвід курсантів та використовувати різнорівневі завдання
Принцип комунікативної релевантності	Заохочувати курсантів максимально наближати лексико-фонетичне оформлення англійської мови до оригіналу, активно використовувати автентичні тексти, а також відео- та аудіоматеріали
Принцип превентивності	Перехід від виправлення лексичних, граматичних, фонетичних, стилістичних, орфографічних помилок до їх профілактики та недопущення під час здійснення професійної діяльності
Принцип компенсаторної стратегії	Навчати курсантів долати лінгвістичні труднощі як спосіб компенсації недостатнього рівня іншомовної комунікативної компетентності
принцип врахування ролі рідної мови (на початковому етапі навчання)	Використання засобів рідної мови, перекладного методу навчання іноземної мови
принципу імерсії	Повне занурення в іншомовне середовище, створення виключно іншомовного середовища в класі, відмова від використання перекладу

Вважаємо, що дотримання трьох груп принципів (загально дидактичних принципів, мовно-професійних принципів та принципів методичного спрямування) забезпечить підвищення рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння за умови їх поєднання та системного використання, оскільки вони тісно взаємопов'язані та доповнюють один одного.

Висновки / Conclusions. У процесі дослідження з'ясовано, що процес формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння регламентується певними принципами, які забезпечують його ефективність та дієвість в системі професійної підготовки військового фахівця.

Визначено, що принцип навчання – це положення, що регулює процес навчання, нормативні вимоги до його організації та проведення. Стосовно процесу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння, принцип навчання – це основа для формування правил навчання, які конкретизують його, підпорядковуються йому і сприяють його реалізації.

Розглянуто різні підходи до класифікації принципів навчання майбутніх офіцерів та обґрунтовано їхні основні характеристики та особливості реалізації під час професійної підготовки здобувачів освіти у ВВНЗ.

Виявлено, що існує три групи принципів формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння, а саме: загальнодидактичні, мовно-професійні та методичні.

Досліджено особливості кожної групи принципів та пояснено шляхи їх реалізації у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння.

З'ясовано необхідність поєднання трьох груп принципів для підвищення ефективності мовної підготовки курсантів у ВВНЗ.

Список використаних джерел і літератури:

Гребенюк, Л. (2019). Педагогічні принципи формування готовності майбутніх офіцерів Збройних Сил України до професійної взаємодії в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*, 2, 113–119. [in Ukrainian].

Захарова, Л. О., & Черник, П. П. (2012). Структура мотивації до вивчення англійської мови у курсантів вищих військово-навчальних закладів та шляхи її корекції. *Вісник Львівського університету. Серія: міжнародні відносини*, 31, 350–359. [in Ukrainian].

Коваль, М. С., & Коваль, І. С. (2018). Загально-дидактичні принципи формування професійної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах. *Молодий вчений*, 12 (64), 95–99. [in Ukrainian].

Ковальчук, І. С. (2017). Модель формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 159, 173–178. [in Ukrainian].

Маслак, Л. П. (2010). *Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх офіцерів радіоінженерних спеціальностей*: автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.04. Житомир. [in Ukrainian].

Нанівська, Л. (2020). Структурно-функціональна модель формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів інженерних військ: аналіз результатів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 10 (104), 177–188. [in Ukrainian].

Нечипорук, Н. Л., & Супрунчук, Ю. О. (2017). Мотивація як основа формування професійної мовної компетенції майбутніх розвідників ЗСУ. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*, 3, 116–120. [in Ukrainian].

Основні засади мовної підготовки особового складу в системі Міністерства оборони України. (2019). наказ № 1524/з/84 від 08.08.2019. Взято з <https://nuou.org.ua/assets/documents/osn-zas-mp.pdf> [in Ukrainian].

Пашук, Ю. М., Каменцев, Д. С., Пасічник, С. М., & Сергієнко, Т. М. (2020). Щодо проблем навчання англійської мови курсантів вищих військових навчальних закладів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 05. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 78, 173–177. [in Ukrainian].

Щерба, О. В., & Желіско, В. Ю. (2013). Інтенсивний метод вивчення іноземної мови у вищих військових навчальних закладах України: міф чи реальність. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*, 60, 326–328. [in Ukrainian].

Lewińska, M. (2015). The Role of Communication in Military Leadership. *Journal of corporate responsibility and leadership*, 2 (1), 37–49. [in English].

Likaj, M. (2013). Lacks and Problems Encountered in a Military English Communication Course. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4 (11), 516–522. [in English].

Müller, K. E. (1981). On the Military Significance of Language Competence. *The Modern Language Journal*, 65 (4), 361–370. [in English].

Mustafa, E. R. (2012). The role of foreign language in the success of global military operations and English as a global Lingua Franca. *International journal of social sciences*, 4 (1), 279–286. [in English].

Solak, E. A. (2012). Study of Needs Analysis at Turkish Gendarmerie in Terms of English for Specific Purposes. *The Journal of Language and Linguistic Studies*, 8 (2), 48–63. [in English].

Stovicek, T. W. (2022). Foreign Language Education As A Component Of PME: History And Impact. *Wild Blue Yonder*. Retrieved from <https://www.airuniversity.af.edu/Wild-Blue-Yonder/Article-Display/Article/2976291/foreign-language-education-as-a-component-of-pme-history-and-impact/> [in English].

Waldvogel, D. A. & Peart, S. M. (2017). Foreign Language Education and National Security: The State of Foreign Language Education in the U.S. Military. *Journal of Culture, Language and International Security*, 3 (2), 5–28. [in English].

References:

- Hrebeniuk, L.** (2019). Pedagogichni pryntsyipy formuvannya hotovnosti maibutnikh ofitseriv Zbroinykh Syl Ukrainy do profesiinoi vzaiemodii v mizhnarodnykh operatsiiakh z pidtrymannia myru ta bezpeky [Pedagogical Principles of Formation of Readiness of Future Officers of the Armed Forces of Ukraine to Professional Interaction During International Operations of Peacekeeping]. *Naukovi zapysky Nishynskoho derzhavnoho universytetu im. M. Hoholia. Psyholoho-pedahohichni nauky – Scientific Collection of Nizhyn State University named after M. Hohol. Psychological and Pedagogical Sciences*, 2, 113–119. [in Ukrainian].
- Zakharova, L. O., & Chernyk, P. P.** (2012). Struktura motyvatsii do vyvchennia anhliiskoi movy u kursantiv vyshchyykh viiskovo-navchalnykh zakladiv ta shliahy ikh korektsii [Structure of Motivation to Learning of the English Language among the Cadets of Higher Military Educational Establishments and Ways of Its Correction]. *Visnyk of Lviv Universytet. Seriya mizhnarodni vidnosyny – Bulletin of Lviv University. Series International Relations*, 31, 350–359. [in Ukrainian].
- Koval, M. S. & Koval, I. S.** (2018). Zahalno-dydaktychni pryntsyipy formuvannya profesiinoi hotovnosti maibutnikh riaduvachiv do diialnosti v ekstremalnykh umovakh [General Didactic Principles of Formation of Professional Readiness of Future Rescuers to Activities Under Extreme Conditions]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 12 (64), 95–99. [in Ukrainian].
- Kovalchuk, I. S.** (2017). Model formuvannya profesiino-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv u protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin [Model of Formation of Professional Communicative Competence of Future Officers During the Process of Learning of the Humanities]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedagogichni nauky – Scientific Works. Series: Pedagogical Sciences*, 159, 173–178. [in Ukrainian].
- Maslak, L. P.** (2010). *Formuvannya profesiinoi inshomovnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv radioinzhenernykh spetsialnosti [Formation of Professional Foreign Language Competence among Future Officers of Radio Engineer Specialities]*. Extended Abstract of Candidate's thesis. 13.00.04. Zhytomyr. [in Ukrainian].
- Nanivska, L.** (2020). Strukturno-funktsionalna model formuvannya komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv inzhenernykh viisk: analiz rezultativ [Structure and Functional Model of Formation of Communicative Competence among Future Officers of Engineering Troops: Analysis of Results]. *Pedahohichni nauky: teorria, istoriia, innovatsiini tekhnologii – Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 10 (104), 177–188. [in Ukrainian].
- Nechyporuk, N. L., & Suprunchuk, Yu. O.** (2017). Motyvatsiia yak osnova formuvannya professinoi movnoi kompetetsii maibutnikh rozvidnykiv ZSU [Motivation as a Basis for Formation of Professional Speaking Competence of Future Intelligence Officers of the Armed Forces of Ukraine]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Pedagogichni nauky – Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko*, 3, 116–120. [in Ukrainian].
- Osnovni zasady movnoi pidhotovky osobovoho skladu v systemi Ministerstva oborony Ukrainy [Main principles of Language Training of the Personnel within the System of the Ministry of Defense of Ukraine]*. Order № 1524/3/84 from 08.08.2019. Retrieved from <https://nuou.org.ua/assets/documents/osn-zas-mp.pdf> [in Ukrainian].
- Pashchuk, Yu. M., Kamentsev, D. S., Pasichnyk, S. M., & Serhiienko, T. M.** (2020). Shchodo problem navchannia anhliiskoi movy kyrsantiv vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladiv [On the Problem of Teaching of English to Cadets at the Higher Military Educational Establishments]. *Naukovyi chasopus Natsionalnoho pedagogichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 05. Pedagogichni nauky: realii ta pespektyvy – Scientific Bulletin of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Series 05. Pedagogical Sciences: Realities and Prospects*, 78, 173–177. [in Ukrainian].
- Shcherba, O. V. & Zhelisko, V. Yu.** (2013). Intensyvnyi metod vyvchennia inozemnoi movy u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh Ukrainy: mif chy realnist [Intensive method of learning of foreign language at the higher military educational establishments of Ukraine: myth or reality]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozhka Akademiia». Seriya «Filolohichna» - Scientific works of the National University of Ostroh Academy. Series «Philological»*, 60, 326 – 328. [in Ukrainian].
- Lewińska, M.** (2015). The Role of Communication in Military Leadership. *Journal of corporate responsibility and leadership*, 2 (1), 37–49. [in English].
- Likaj, M.** (2013). Lacks and Problems Encountered in a Military English Communication Course. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4 (11), 516–522. [in English].
- Müller, K. E.** (1981). On the Military Significance of Language Competence. *The Modern Language Journal*, 65 (4), 361–370. [in English].
- Mustafa, E. R.** (2012). The role of foreign language in the success of global military operations and English as a global Lingua Franca. *International journal of social sciences*, 4 (1), 279–286. [in English].
- Solak, E. A.** (2012). Study of Needs Analysis at Turkish Gendarmerie in Terms of English for Specific Purposes. *The Journal of Language and Linguistic Studies*, 8 (2), 48–63. [in English].
- Stovicek, T. W.** (2022). Foreign Language Education As A Component Of PME: History And Impact. *Wild Blue Yonder*. Retrieved from <https://www.airuniversity.af.edu/Wild-Blue-Yonder/Article-Display/Article/2976291/foreign-language-education-as-a-component-of-pme-history-and-impact/> [in English].
- Waldvogel, D. A. & Peart, S. M.** (2017). Foreign Language Education and National Security: The State of Foreign Language Education in the U.S. Military. *Journal of Culture, Language and International Security*, 3 (2), 5–28. [in English].

Дата надходження статті: «18» лютого 2022 р.
Стаття прийнята до друку: «08» квітня 2022 р.

Бхіндер Наталія – завідувач кафедри іноземних мов Військової академії (м. Одеса), доктор педагогічних наук, доцент

Bhinder Nataliya – Head of Department of Foreign Language of Odesa Military Academy, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Цитуйте цю статтю як:

Бхіндер, Н. (2022). Принципи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння. *Педагогічний дискурс*, 32, 56–65. doi: [10.31475/ped.dys.2022.32.07](https://doi.org/10.31475/ped.dys.2022.32.07).

Cite this article as:

Bhinder, N. (2022). Principles of Formation of Foreign Language Communicative Competence among Future Officers of Rocket and Artillery Armament. *Pedagogical Discourse*, 32, 56–65. doi: [10.31475/ped.dys.2022.32.07](https://doi.org/10.31475/ped.dys.2022.32.07).